

ПРИНЦИПИ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

УДК 332/1-04386(477) Кожанова Є. П., к.е.н., доц. ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Розвиток економіки України, її регіонів, подальші процеси децентралізації влади неможливі без визначення принципів політики регіонального розвитку. Згідно з Вікіпедією принцип – це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане. При характеристиці різноманітних систем принципи відображають ті суттєві характеристики, що відповідають за правильне функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого призначення.

Принципи державної регіональної політики розглядаються в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених [1–10] та в законодавчих актах, що стосуються регіонального розвитку [11, 12].

Принципи державної регіональної політики наведено у таблиці.

Таблиця

Принципи державної регіональної політики

Принципи державної регіональної політики	Джерело інформації							
	12	11	4	13	17	14	15	16
1	2	3	4	5	6	7	8	9
законності	+	+		+				
співробітництва (партнерства)	+	+	+	+	+	+	+	+
паритетності	+							
відкритості	+							
субсидіарності	+		+		+	+	+	
координації та програмування	+		+		+	+	+	
унітарності	+	+						
історичної спадкоємності	+							
етнокультурного розвитку	+							
сталого розвитку	+							
об'єктивності	+							
децентралізації		+			+		+	+
справедливості				+				
залучення								
відкритості								
підзвітності								
результативності та узгодженості								
забезпечення комплексного розвитку територій								+
компліментарності						+		

Закінчення таблиці

1	2	3	4	5	6	7	8	9
концентрації			+		+	+	+	
поляризованого розвитку.			+					
додатковості.			+				+	
збалансованого розвитку			+					
єдності			+					
пріоритету загальнодержавних інтересів				+				
вирівнювання ступеня розвитку внутрішніх територій				+				
стимулювання зусиль регіонів щодо забезпечення власного розвитку				+				
орієнтації на досягнення стратегічних цілей				+				
відповідальності держави та керівників державних органів влади за вплив на регіональний розвиток				+				+
максимального наближення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, до безпосередніх споживачів		+						
диференційованості надання державної підтримки регіонам		+						

Як видно з таблиці, різні науковці називають ті чи інші принципи з різним ступенем їх деталізації. Найбільш часто називають принципи партнерства, субсидіарності, координації та програмування, децентралізації, концентрації.

Аналіз різних літературних джерел щодо принципів політики регіонального розвитку дозволив зробити наступні висновки. Тільки використання зазначених принципів в комплексі дозволить виробити регіональну політику та механізм її реалізації, здатну забезпечити розвиток регіонів у руслі сучасних світових тенденцій. Особливо важливим є принцип відкритості, що дозволить реалізувати інтереси і потенціал усіх суб'єктів процесу розвитку регіонів у разі його зрозумілості і підтримки з боку усіх його учасників. Цей принцип тісно пов'язаний із реалізацією принципу участі громадськості, бо зрозумілість процесів, що відбуваються, спонукає громадськість у прагненні мати свій внесок у розвиток тієї території, де вони мешкають. Знання громадськості про «больові точки» території, проблеми та її можливості не можна ігнорувати, бо це приведе до поверхневих, не достатньо повних висновків про напрями розвитку будь-якої території. Широка участь громадськості у визначенні напрямів розвитку територій притаманна

розвиненим країнам, і цей досвід доцільно використовувати і у нашій країні, у точу числі як форми і методи залучення громадськості у процес вироблення напрямів розвитку території, так і їх реалізації.

Враховуючи принцип децентралізації, необхідно чітко визначити роль у законотворчому та виконавчому процесі усіх його учасників. Особливо важливо визначати те тільки роль та повноваження учасників процесу, але й їх відповідальність.

Головною метою державної регіональної політики було визначено створення умов для збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, підвищення рівня життя населення [11].

Виходячи з того, що принципи відображають ті суттєві характеристики, що відповідають за правильне функціонування системи, їх впровадження дозволить забезпечення розвитку регіонів, що передбачає реалізацію таких заходів. Необхідним є глибоке вивчення і оцінка внутрішнього потенціалу регіонів та забезпечення його ефективного використання, інноваційний розвиток держави і на цій основі структурна перебудова економіки регіонів, ліквідація депресивних територій, зменшення диференціації соціального забезпечення громадян, створення умов для розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу, що дозволить забезпечити зайнятість населення. Велика увага зараз приділяється питанню децентралізації влади, наповненню місцевих бюджетів, достатніх для забезпечення розвитку регіонів та вирішенню місцевих проблем. В сучасних умовах необхідно підвищувати конкурентоспроможність регіонів за рахунок територіального поділу і кооперації праці, базуючись на використанні природного, економічного, наукового, трудового потенціалу кожного регіону. Необхідним є створення механізмів залучення територіальних громад до участі у вирішенні питань соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць усіх рівнів. Викликає занепокоєння демографічна ситуація в країні, яку неможливо вирішити без підвищення якості життя населення, розвитку системи охорони здоров'я. Значна увага повинна приділятися екологічній політиці.

Таким чином, комплекс питань подальшого розвитку територій є достатньо великим, разом з тим ігнорування будь-якого з цих напрямів приведе до недостатньо ефективного управління територіями.

Врахування ж принципів політики регіонального розвитку в комплексі створить надійну основу для реалізації усіх напрямів регіональної політики.

Література

1. Бабінова О. О. Основні принципи, напрями та завдання державної регіональної політики щодо забезпечення сталого регіонального розвитку. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02\(6\)/11boosrr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-02(6)/11boosrr.pdf).

2. Грицак І. Потрібно змінити принципи регіональної політики / І. Грицак // Буковинський вісник державної служби та місцевого самоврядування. – 2008. – № 1. – С. 40-41.

3. Дегтярьова І.О. Принципи нової державної регіональної політики України / І.О. Дегтярьова // Теорія та практика державного управління. Вип. 3 (26). 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Admin/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/Tpdu_2009_3_27.pdf.

4. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети Монографія За редакцією Варналія З.С. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/book/Varnalij/index.htm>.

5. Маєв А. Державна регіональна політика в Україні: Передумови, цілі, законодавче забезпечення / А. Маєв // Державне управління та місцеве самоврядування. –2015. – Вип. 2 (25). – С. 168–179. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_02\(25\)/19.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2015/2015_02(25)/19.pdf).

6. Основы устойчивого развития Харьковской области до 2020 года: Монография. / Добкин. М. М., Чернов С. И., Кернес Г. А., Сапрнов Ю. А., Пономаренко В. С., Кизим Н. А., Авершин С. В.. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЕК», 2010. – 528 с.

7. Розміщення продуктивних сил України: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / С. І. Дорогунцов, Ю. І. Пітюренко, Я. Б. Олійник та ін. — К.: КНЕУ, 2000. — 364 с.

8. Стойко О. Регіональна політика України: стан і перспективи / О. Стойко // Віче. 2015. – №14. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/4825/>.

9. Ткаченко Ю.В. Регіональна економічна політика як складова економічного зростання / Ю.В. Ткаченко // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі : проблеми теорії та практики. – 2012. – № 1 (17). – С. 18-31.

10. Ткачук А. Державна регіональна політика в Україні: від декларацій до регіонального розвитку / А. Ткачук, К. Меддок, О. Мрінська, Ю. Третяк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/internal/derzhavna-regionalna-politika-v-ukrayini-vid-deklaraciy-do-regionalnogo-rozvitku-.html>.

11. Про Концепцію державної регіональної політики. Указ Президента України. Затверджено Указом Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/ru/documents/531.html>.

12. Про засади державної регіональної політики. Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 13, ст.90. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

13. Коротич О. Б. Принципи державної регіональної політики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2009-2/doc/2/06.pdf>.

14. Спільна регіональна політика Європейського Союзу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1685030357921/ekonomika/spilnaregionalnapolitika_yevropeyskogo_soyuzu

15. Ю.Г. Козак Регіональна політика ЄС. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ebooktime.net/book_350_glava_93_10.2.6.

16. Уманців Ю. М. Механізм економічної політики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12991010 /ekonomika/regionalna_ekonomichna_politika.

17. Кудіна В. О. Використання у вітчизняній регіональній політиці європейського досвіду регулювання розвитку територій / В. О. Кудіна. // Державне будівництво. – 2009. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-2/doc/5/05.pdf>.